

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การคุ้มครองสิทธิผู้ได้รับความเสียหายจากภาพถ่าย (Protection of Rights of Persons Against Violation of Privacy in relation to Photographs.)
ชื่อผู้เขียน	นางสาวอิชฌกันต์ เจริญวานิชย์ (Miss Ichkan Charoenwanich)
แผนกวิชา/คณะ	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พินัย ณ นคร
ปีการศึกษา	2551

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการติดต่อสื่อสารก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในสังคม โดยเฉพาะเทคโนโลยีของการถ่ายภาพที่ได้มีการพัฒนาศักยภาพของกล้องถ่ายภาพให้มีเทคโนโลยีเลนส์ซูมในการดึงภาพระยะไกล ที่แม้ช่างภาพไม่ได้ละเมิดทางกายภาพเข้าไปในสถานที่ส่วนบุคคลก็สามารถเก็บภาพถ่ายอันเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้ได้รับความเสียหายได้อย่างง่ายดาย ภาพถ่ายที่ได้จากการแอบถ่ายภาพนั้น ได้มีคุณค่าในทางพาณิชย์และสามารถสร้างอาชีพและความสำเร็จให้แก่ช่างภาพหรือที่นิยมเรียกกันว่า “ปาปาราซซี่” (paparazzi) ได้อย่างมหาศาล จึงทำให้ช่างภาพหรือปาปาราซซี่ได้มีการล่องล่ำกับขอบเขตของกฎหมายที่ได้บัญญัติไว้เพื่อคุ้มครองผู้ที่ถูกถ่ายภาพเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม ภาพถ่ายที่ได้จากการแอบถ่ายนั้นหากมีการนำออกเผยแพร่โดยที่ผู้ถูกถ่ายภาพไม่ได้รับความยินยอมจากบุคคลที่ถูกถ่ายว่าย่อมก่อให้เกิดความเสียหายให้แก่บุคคลเหล่านั้น วิทยานิพนธ์นี้จึงมุ่งศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสิทธิส่วนบุคคลในการคุ้มครองผู้ถูกละเมิดโดยการถ่ายภาพและเผยแพร่ภาพถ่ายโดยมิได้รับความยินยอม รวมถึงเสรีภาพในการแสดงออกของการสื่อสารมวลชน โดยศึกษาแนวคิดข้อกฎหมายและแนวคำพิพากษาของศาลที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดของช่างภาพหรือปาปาราซซี่ (paparazzi) ที่กระทำต่อบุคคลสาธารณะ (Public figure) ในต่างประเทศ และในประเทศไทยได้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องคือประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาพถ่าย

จากการศึกษาการคุ้มครองสิทธิผู้ได้รับความเสียหายจากภาพถ่ายพบว่า บัญญัติของกฎหมายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์สามารถคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายได้อย่างเพียงพอแล้ว ทั้งทางทฤษฎีและทางกฎหมายแต่เพื่อให้เกิดความชัดเจนในเรื่องของขอบเขตและระดับของการคุ้มครองสิทธิผู้ได้รับความเสียหายจากการถ่ายภาพและเผยแพร่ภาพถ่ายโดยไม่ได้รับความยินยอมจึงเห็นว่าควรมีมาตรการในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลอันเกี่ยวกับการถ่ายภาพและการเผยแพร่ภาพถ่ายโดยไม่ได้รับความยินยอมไว้เป็นการเฉพาะโดยสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

1. การคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของผู้ได้รับความเสียหายจากการถ่ายภาพและเผยแพร่ภาพถ่ายโดยไม่ได้รับความยินยอมนั้น ศาลไทยได้นำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาปรับใช้โดยถือว่าเป็นสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ตามมาตรา 420 และการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลจะขึ้นอยู่กับการใช้กฎหมายของศาล จากการศึกษาพบว่าภาพที่ได้จากการแอบถ่ายและนำออกไปเผยแพร่นั้นก็เพียงเพื่อการแสวงหากำไรให้แก่ช่างภาพหรือเหล่าปาปาราซซีเท่านั้น ภาพที่ได้จากการแอบถ่ายจึงไม่ได้เกี่ยวข้องกับทำให้แพร่หลายซึ่งความคิดสร้างสรรค์(ideas) และเป็นการกระทำที่มีผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลของปัจเจกชนเป็นอย่างมาก เมื่อการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายแล้วผู้ที่แอบถ่ายภาพจึงไม่ควรได้รับการรับรองในการสร้างสรรค์ผลงานอันมีลิขสิทธิ์และบุคคลผู้ทำการถ่ายภาพไม่ควรมียุทธสิทธิในภาพถ่าย ดังนั้น เพื่อให้ปริมาณการกระทำมีความผิดลดลงจึงควรให้ผู้ถูกถ่ายภาพมีสิทธิในภาพถ่าย (droit à l' image) เสมือนตนเป็นเจ้าของผลงานผู้ถ่ายภาพดังเช่นแนวคิดทางกฎหมายในประเทศฝรั่งเศส ซึ่งในการเยียวยาค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการถูกถ่ายภาพและเผยแพร่ภาพถ่ายโดยไม่ได้รับความยินยอมนั้น นอกจากมีการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามความเป็นจริงให้แก่ผู้เสียหายแล้ว ยังต้องมีการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในเชิงลงโทษให้แก่ผู้เสียหายด้วย ดังเช่นในบทบัญญัติของกฎหมายต่อต้านปาปาราซซี (Anti-paparazzi) ในมลรัฐแคลิฟอร์เนียประเทศสหรัฐอเมริกา

2. การคุ้มครองการถูกถ่ายภาพในสถานที่ส่วนบุคคลควรให้ความคุ้มครองมากกว่าการถูกถ่ายภาพในสถานที่สาธารณะ เนื่องจากว่าเป็นสถานที่ที่ทุกคนสามารถเห็นได้โดยทั่วไป บุคคลผู้ถูกถ่ายภาพไม่อาจมีความเป็นส่วนตัวได้เลย แต่หากภาพถ่ายนั้นได้ถ่ายในสถานที่สาธารณะแล้วจะต้องพิจารณาจากกิจกรรมของผู้ที่ถูกถ่ายภาพด้วยว่ากิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่เป็นส่วนตัวโดยแท้(a purely private nature)หรือเป็นกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ โดยหากผู้ที่ถูกถ่ายภาพได้ถูกถ่ายภาพในสถานที่สาธารณะแต่เป็นกิจกรรมที่เป็นส่วนตัวโดยแท้

(a purely private nature) ก็ควรได้รับการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลเสมือนหนึ่งว่าบุคคลนั้นอยู่ในสถานที่ส่วนตัว ซึ่งเป็นแนวคิดมาจากคำวินิจฉัยชี้ขาดตัดสินคดีของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งสหภาพยุโรป

3. ระดับการให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ได้รับความเสียหายจากการถ่ายภาพหรือเผยแพร่ภาพถ่ายโดยไม่ได้รับความยินยอมระหว่างบุคคลสาธารณะ (Public figure) กับบุคคลทั่วไป (Ordinary) จากการศึกษาพบว่า ภาพถ่ายของบุคคลสาธารณะมักถูกใช้เป็นที่นำเสนอเรื่องราวของบุคคลสาธารณะให้ได้รับรู้เรื่องราวและชีวิตการทำงานของบุคคลเหล่านี้ ดังนั้นเมื่อบุคคลใดที่ได้อยู่ในสถานะเป็นบุคคลสาธารณะแล้ว ย่อมถือได้ว่าบุคคลนั้นได้ละสิทธิในชีวิตส่วนบุคคลของตน โดยยอมให้มีการสอดส่องและสืบสวนตามสมควรในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานที่บุคคลนั้นได้ทำภายในขอบเขตของการได้รับรู้ถึงความเหมาะสมทางด้านคุณวุฒิหรือคุณสมบัติของเขา ในสถานะของการเป็นบุคคลสาธารณะ (Public figure) การที่บุคคลดังกล่าวได้ถูกถ่ายภาพและภาพดังกล่าวนั้นได้นำออกเผยแพร่สู่สายตาสาธารณชน เท่ากับเป็นการให้สาธารณชนได้ทำการตรวจสอบว่า สิทธิของสาธารณชนยังปลอดภัยอยู่หรือไม่ โดยถือว่าช่างภาพผู้ทำการถ่ายภาพและเสนอภาพถ่ายหรือบทความประกอบภาพถ่ายได้อยู่ในฐานะผู้ทำการตรวจสอบการทำงานของบุคคลสาธารณะและภาพถ่ายที่ได้นำเสนอนั้นเป็นภาพข่าวที่มีคุณค่าของความเป็นข่าว (Newsworthiness) ที่สาธารณชนมีสิทธิที่จะรับรู้ รับทราบความเป็นไปในการทำหน้าที่การทำงานของบุคคลสาธารณะได้ โดยต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขในการกระทำไปเพื่อประโยชน์ของสาธารณะ ดังนั้นด้วยลักษณะการทำงานของบุคคลสาธารณะแล้ว ย่อมทำให้ระดับการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะ (Public figure) มีน้อยกว่าบุคคลทั่วไป (Ordinary)

